

Tomáš Kraus s Joschkou Fischerem

Na téhle fotografii jsem já s Joschkou Fischerem při příležitosti otevření Památníku holokaustu v Berlíně v květnu 2005.

Stavba Památníku holokaustu nedaleko Braniborské brány, na dohled od Říšského sněmu a Postupimského náměstí, v těsné blízkosti Goebbelsova bunkru a v o něco větší vzdálenosti od Hitlerova bunkru, byla doprovázena ostrými diskuzemi. Říkalo se, že rozsáhlá betonová plocha bude jen zbytečně zabírat spoustu místa a nebude sloužit původnímu záměru. To místo je ale nutné vidět a zažít na vlastní kůži, aby si člověk uvědomil, jak malicherné je takové kritizování. Obzvláště poukazování na zabírání místa je v Berlíně naprosto irelevantní, jelikož tam je všechno veliké a nikdo si tam rozhodně nemůže stěžovat na nějaký nedostatek místa.

Hladké betonové kvádry mají všechny stejný půdorys, jsou otočené stejným směrem, ale mají různou výšku a jsou posazené na různých úrovních, takže od kraje je vidět celá plocha, ovšem čím hlouběji se člověk mezi ně pustí, tím je ztracenější. Bloky jsou až čtyři metry vysoké a to, co se na začátku zdálo úplně nevinné, se najednou stává bludištěm, jež v sobě má určitý řád, avšak přesto působí stísnujícím a nepříjemným dojmem. Efekt odcizení je dokonalý, místo působí jako pohřebiště, hřbitov, tiché, smutné a nešťastné místo, nutící k zamyšlení a v jistém zvláštním smyslu obohacující a obdivuhodné. Je mimořádným zážitkem. V podzemí se nachází muzeum připomínající celou tragédii holokaustu. Židovské muzeum je také vybudováno na podobném principu, ale jeho základním architektonickým prvkem jsou příčné či zlomené linie. Budova je charakteristická určitým vykolejením, asymetrií, nepředvídatelností a nejistotou, takže věrně doprovází expozici o dějích židovských obyvatel Německa, přesněji řečeno Berlína.